

**JUMALOITUMINEN
IHMISELÄMÄN TARKOITUKSENA**

Pyhän Kosmas Aitolialaisen
Veljestön julkaisuja 4

**Arkkimandriitta Georgios Kapsanis
Pyhän Gregorioksen luostarin igumeni**

**JUMALOITUMINEN
IHMISELÄMÄN TARKOITUKSENA**

Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestö
2004

Alkuteos:

Η ΘΕΩΣΙΣ ΩΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Englannin-kielestä kääntänyt ja kreikan-kielestä
(4. painos 2000) tarkastanut:
Markus Paavola

© Alkuperäisteos:

Athos-vuoren Pyhän Gregorioksen luostari,
Kreikka

© Suomalainen laitos:

Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestö,
Joensuu, Suomi

Kansikuva ja kannen suunnittelu:
Markus Paavola

ISBN 951-98896-3-9

Kirjapaino: Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2004

Esipuhe

On äärimmäisen uskaliasta kenenkään puhua jumaloitumisesta ilman, että on itse siitä todistanut. Suuren Jumalamme ja Pelastajamme Jeesuksen Kristuksen armeliaisuudesta olemme rohjenneet ryhtyä siihen, mikä on voimiemme yläpuolella.

Näin on tehtävä, jotta emme kätkisi ortodoksikristityiltä veljiltämme elämämme korkeinta ja lopullista päämäärää, sitä, minkä vuoksi meidät on luotu.

Näin on tehtävä, jotta tekisimme selväksi, että ainoa ortodoksinen pastoraalinen opetus on jumaloituminen – ei läntisten mallien mukainen ihmisen moraalinen täydellistyminen ilman Jumalan Armoa.

Näin on tehtävä, jotta meistä jokainen alkaisi kaivata sitä, mikä on parasta, ja kilvoitella noiden ylhäisten asioiden puolesta. Ne ovat myös ainoita, jotka kykenevät perimmältään tyydyttämään sielun jannon Absoluuttista eli Kolmiyhteistä Jumalaa kohtaan.

Näin on tehtävä, jotta täytyisimme kiitollisuudesta Tekijäämme ja Luojaamme kohtaan Hänen suuresta lahjastaan – jumaloitumisestamme Armosta.

Näin on tehtävä, jotta tuntisimme pyhän Kirkomme korvaamattomuuden ainoana jumaloitumisen yhteisönä.

Näin on tehtävä, jotta todistaisimme ortodoksisen uskomme suuruudesta ja totuudesta, sen ainoan uskon, joka opettaa ja varustaa siihen uskovat jumaloitumisella.

Lopuksi näin on tehtävä, jotta lohduttaisimme sielujamme, jotka – riippumatta siitä, kuinka paljon ne ovatkaan synnin myrkyttämiä ja pimentämiä – kaipaavat Kristuksen kasvojen valkeutta.

Armollinen Jumala, suvaitse äärettömässä rakaudessasi tehdä meidät arvollisiksi astumaan jumaloitumisen tielle ennen kuin eroamme tästä nykyisestä väliaikaisesta maailmasta.

Armollinen Jumala, ohjaa jumaloitumisen pyrkimyksissä ortodoksisia veljiämme, jotka eivät iloitse siitä, että ovat välinpitämättömiä kutsumuksensa suuruudelle – ”jumaliksi kutsuttuina”.

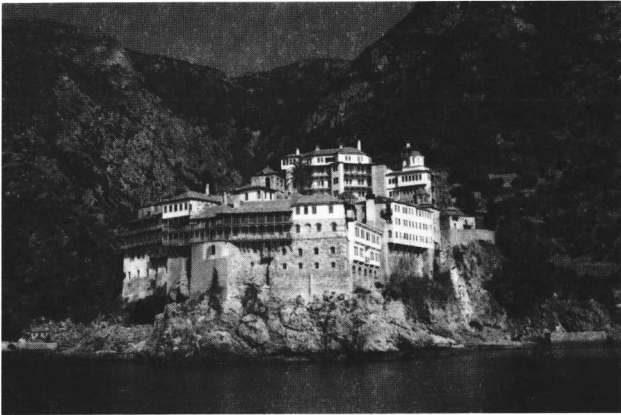
Armollinen Jumala, ohjaa myös heterodoksisten kristittyjen askelia Sinun Totuutesi tuntemiseen, jotta he eivät jumaloitumisen Armon puutteesta jäisi morsiuskammiosi ulkopuolelle.

Armollinen Jumala, armahda meitä ja maailmaasi! Aamen.

Arkkimandriitta Georgios
Pyhän Vuoren Pyhän Gregorioksen
luostarin igumeni

Tekijän huomautus:

Seuraavassa julkaistava teksti on kooste opetuspuheista, jotka pidettiin eri aikoina eri Kreikan kaupungeissa paikallisten kunnianarvoisten metropoliittojen kutsusta. Tästä selittyy nauhoitettujen opetuspuhekatkelmien tyyli. Mainittakoon, että esitin nämä asiat pitäessäni ensimmäistä kertaa opetuspuheita, sillä katsoin aiheen olevan hengellisen elämän kannalta kaikkein merkittävin.

Pyhän Gregorioksen luostari
(Kuva: Markus Paavola 2001)

Jumaloituminen ihmiselämän tarkoituksena

Kysymys elämämme tarkoituksesta on hyvin vakava, koskeehan se ihmisen tärkeintä asiaa – sitä, minkä päämäärän löydämme maan päällä. Jos ihminen suuntautuu oikeaan tässä asiassa, jos hän toteuttaa todellisen päämääränsä, silloin hän on kykenevä kohtaamaan oikealla tavalla jokapäiväisen elämänsä muut pienemmät asiat, kuten hänen suhteensa kanssaihmissiinsä, opintoihinsa, ammattiin, avioliittoon sekä lasten synnyttämiseen ja kasvattamiseen. Mikäli hän ei kuitenkaan valitse oikeaa suuntaa tässä perusasiassa, silloin hän epäonnistuu elämänsä muiden tarkoituksien suhteen. Mitä merkitystä niillä voisikaan olla, kun ihmiselämällä kokonaisuudessaan ei ole merkitystä?

Lähtien aina Raamatun ensimmäisestä luvusta, jossa pyhä kirjoittaja sanoo, että Jumala loi ihmisen omaksi "kuvakseen ja kaltaisekseen", meille on ilmaistu elämämme tarkoitus. Näin me vakuutimme Kolmiyhteisen Jumalan suuresta rakkaudesta ihmistä kohtaan. Hän ei halua tämän olevan ainoastaan tietyillä lahjoilla ja ominaisuuksilla varustettu olento, joka on etevämpi muuhun luomakuntaan nähden, vaan Hän haluaa tämän olevan jumala Armosta.

Ulkoisesti ihminen näyttää olevan pelkästään biologinen olio, sellainen kuin muut elävät olennot, eläimet. Toki ihminen on eläin, mutta "eläin, joka - - Jumalaa kohti suuntautuessaan jumaloituu", kuten pyhä Gregorios Teologi kuvaavasti sanoo (Epifaniajuhlan saarna MPG 36, 324, 13). Ihminen on ainoa olento, joka on erillään muusta luomakunnasta, ainoa, josta voi tulla jumala.

Ilmaus "kuvan mukaan" viittaa lahjoihin, jotka Jumala antoi ainoastaan ihmiselle – ei muille luoduilleen – jotta tämä olisi Jumalan kuva. Näitä lahjoja ovat järjellinen mieli, omatunto, itsemääräämisoikeus eli vapaus, luomiskyky, rakkaus (*eros*) ja kaipaus kohti täydellisyyttä ja Jumalaa, omakohtainen itsetietoisuus, sekä kaikki, mikä saa aikaan sen, että ihminen on muiden elävien olentojen yläpuolella ja tekee hänestä ihmisen ja persoonallisuuden. Toisin sanoen kaikki se, mikä tekee ihmisestä persoonan, on lahjaa "Jumalan kuvan mukaan".

Saatuaan lahjaksi "kuvan" ihminen on kutsuttu saavuttamaan "kaltaisuus" eli jumaloituminen. Luoja, joka on luonnostaan Jumala, kutsuu ihmistä tulemaan jumalaksi Armosta.

Jumala varusti ihmisen lahjoilla "kuvan mukaan", jotta tämä olisi kykenevä nousemaan hyvin korkealle, jotta tämä voisi saavuttaa niiden avulla Jumalansa ja Luojaansa kaltaisuuden – saadakseen, ei ulkonaista moraalista suhdetta Häneen, vaan persoonakohtaisen yhteyden Luojaansa.

On kenties hyvin julkeata edes sanoa tai ajatella, että elämämme tarkoitus on tulla jumaliksi Armosta. Pyhä Raamattu ja Kirkon isät eivät kuitenkaan kätkeneet tätä meiltä.

Valitettavasti monet Kirkon ulkopuolella olevat ihmiset, kuten myös jotkut sen sisällä, ovat tietämättömiä tästä. He luulevat, että elämämme tarkoitus on parhaimmillaankin vain moraalista kehitymistä, tulemista paremmiksi ihmisiksi. Sen mukaan, mitä meille ovat välittäneet Evankeliumi, Kirkon Traditio ja pyhät isät, elämämme tarkoitus ei kuitenkaan ole tämä. Ihmisen ei tule ainoastaan tehdä itseään paremmaksi, tulla moraalisemmaksi, oikeudenmukaisemmaksi, pidättyväisemmäksi ja huomaavaisemmaksi. Kaiken tämän täytyy tietenkin toteutua, mutta se ei ole kaikkein tärkein tarkoitus, se ei ole se lopullinen tarkoitus, jota varten Luojamme ja Tekijämme loi ihmisen. Mikä tämä tarkoitus on? Se on jumaloituminen. Se on ihmisen liittyminen Jumalan yhteyteen, ei ulkokohtaisesti tai emotionaalisesti, vaan ontologisesti – todellisesti.

Näin korkealle ortodoksinen ihmiskäsitys asettaa ihmisen. Jos vertaamme sitä kaikkien filosofisten, yhteiskunnallisten ja psykologisten järjestelmien ihmiskäsityksiin, huomaamme hyvin helposti kuinka köyhiä ne ovat, kuinka ne eivät vastaa ihmisen suureen kaipaukseen kohti jotakin todella suurta ja todellista hänen elämässään.

Jos ihminen, joka kerran on "kutsuttu jumalaksi" eli luotu tulemaan jumalaksi, ei tästä huolimatta ole jumaloitumiseen johtavalla tiellä, hän kokee itsessään tyhjyyden, hän kokee, että jotakin on pielessä. Hän ei iloitse edes silloin, kun hän yrittää katkeä tyhjyyden erilaisilla askareilla. Hän saattaa turruttaa itsensä, luoda fantasiamaailman, mutta olla samanaikaisesti tyhjä, pieni ja rajoittunut. Tässä fantasiamaailmassa ihminen orjuuttaa ja kahlitsee

itsensä. Hän voi järjestää elämänsä niin, että hänellä ei juuri milloinkaan ole rauhaa olla yksin itsensä kanssa. Keskellä melua, jännitystä, televisiota, radiota ja lähes kaiken kattavaa informaatiota hän saattaa – kuten jotkut huumeiden avulla – yrittää unohtaa ja olla ajattelematta, yrittää unohtaa olla levoton ja olla muistamatta, että hän on väärällä tiellä, että hän on harhautunut kauaksi omasta tarkoituksestaan.

Loppujen lopuksi onneton aikamme ihminen ei kuitenkaan ole tyytyväinen ennen kuin löytää jotakin muuta, jotakin suurempaa kuin mitä hänen elämänsä käytännössä on, jotakin todella kaunista ja luovaa.

Voiko ihminen päästä Jumalan yhteyteen? Voiko hän olla yhteydessä Häneen? Voiko hän tulla jumalaksi Armosta?

Jumalan lihaksitulo – ihmisen jumaloitumisen perusta

Kirkon isät sanovat, että Jumala tuli ihmiseksi, jotta Hän tekisi ihmisen jumalaksi. Ihminen ei olisi kyennyt saavuttamaan jumaloitumista, jos Jumala ei olisi tullut lihaksi.

Aikana ennen Kristusta ilmaantui monia viisaita ja hyveellisiä ihmisiä. Esimerkiksi muinaiset kreikkalaiset olivat saavuttaneet korkean filosofisen tason koskien hyvyyttä ja Jumalaa. Itse asiassa heidän filosofiansa sisälsi totuuden siemeniä, joita kutsutaan "sanan siemeniksi" (*spermatikos logos*). Loppujen lopuksi he olivat erittäin uskonnollisia ihmisiä, eivät laisinkaan ateisteja, toisin kuin antavat ymmärtää jotkut aikalaisemme, jotka eivät asiaa riittävästi tunne. Nämä filosofit eivät tunteneet todellista Jumalaa, vaan olivat epäjumalanpalvojia, mutta kuitenkin he olivat hurskaita ja jumalaapelkääviä. Tämän vuoksi kaikki nuo kasvattajat, opettajat tai poliittiset ja yhteiskunnalliset johtajat, jotka – vastoin kreikkalaisen sukukunnan traditiota – koettivat perinpohjin hävittää hurskaan kansamme sielusta uskon Jumalaan, jopa ilman näiden suostumusta, lankeavat "hybrikseen". Tosiasiansa he rohkenevat riistää kansalta sen kreikkalaisen luonteen, sillä kreikkalaisten traditio, niin muinaisessa, myö-

hemmässä kuin uudemmassakin historiassa, on Jumalan kunnioittamisen ja arvonannon traditio, jolle yleismaailmallinen ja kulttuurillinen hellenistinen vaikutus perustui ja yhä perustuu.

Muinaisen kreikkalaisen filosofian ansiona on kaipausta kohti tuntematonta Jumalaa ja Jumalan kokemista. Nämä filosofit olivat uskovia ja hurskaita, mutta ilman oikeaa ja täydellistä jumalantuntemusta, sillä yhteys Jumalaan puuttui. Jumaloituminen ei ollut heille mahdollista.

Myös Vanhasta testamentista me löydämme oikeudenmukaisia ja hyveellisiä ihmisiä. Täydellinen yhteys Jumalaan, jumaloituminen, tuli kuitenkin mahdolliseksi ja saavutettavissa olevaksi vasta Jumalan, Jumalan Sanan, lihaksitulemisessa.

Tämä on Jumalan lihaksitulemisen tarkoitus. Jos ihmiselämän tarkoituksena olisi ainoastaan tuleminen moraalisesti paremmaksi, ei Kristuksen olisi tarvinnut tulla maailmaan. Ei olisi ollut tarvetta jumalallisella huolenpidolla, Jumalan lihaksitulemisella, Herran ristillä, kuolemalla ja ylösnousemuksella – kaikella sillä, minkä me kristityt uskomme tapahtuneen Kristuksen kautta. Näin on siksi, että yhtä lailla profeetat, filosofit, oikeudenmukaiset ihmiset ja opettajat olisivat voineet opettaa ihmiskuntaa kehittämään moraalisesti.

Tiedämme, että paholainen johti Aadamin ja Eevan harhaan niin, että nämä halusivat tulla jumaliksi, ei kuitenkaan yhteistyössä Jumalan kanssa, ei nöyryydessä, kuuliaisuudessa ja rakkaudessa, vaan luottaen omiin voimiinsa, omaan tahtoonsa, itsekeskeisesti ja itsenäisesti. Lankeemuksen olemus on siten itsekeskeisyys. Omaksumalla itsekeskeisyyden

ja itseriittoisuuden he erottautuivat Jumalasta, ja sen sijaan, että olisivat saavuttaneet jumaloitumisen, he saavuttivat sen täydellisen vastakohdan – hengellisen kuoleman.

Kirkon isät sanovat, että Jumala on elämä. Kuka ikinä kääntyy pois Jumalasta, kääntyy yhtä lailla pois elämästä. Tämän vuoksi ensin luotujen ihmisten tottelemattomuuden seurauksena oli kuolema ja hengellinen toimettomuus, siis sekä fyysinen että hengellinen kuolema.

Me kaikki tiedämme lankeemuksen seuraukset. Ero Jumalasta johti ihmisen lihalliseen, eläimelliseen ja demoniseen elämään. Jumalan loistavan kirkas luomistyö vajosi syvälle sairaaseen tilaan, miltei kuolemaan. "Hänen kuvansa" tummui pimeäksi. Lankeemuksen jälkeen ihmisellä ei ole niitä välttämättömiä jumaloitumiseen vaadittavia edellytyksiä, jotka hänellä ennen syntiä oli ollut. Tässä vakavassa sairauden tilassa, miltei kuolemansairaassa, ihminen ei enää kykene suuntaamaan itseään takaisin kohti Jumalaa. Ihmisyys tarvitsee uuden juuren. On välttämätöntä saada uusi ihminen, joka on terve ja kykenee suuntaamaan ihmisen vapauden kohti Jumalaa.

Tämä uusi juuri, tämä uusi ihminen, on Jumal-ihminen, Jeesus Kristus, Jumalan Poika ja Sana, joka tuli lihaksi muodostaakseen uuden juuren, uuden alun, ihmisyyden uuden hapatteen.

Pyhä Gregorios Teologi opettaa, että Sanan lihaksitulemisessa on toteutettu uusi yhteys Jumalan ja ihmisen välillä. Ensimmäinen yhteys, se, joka oli ollut Paratiisissa, särkyi. Niin ihminen joutui eroon Jumalasta. Kaikessa hyvä Jumalamme sai nyt aikaan

toisen yhteyden eli Jumalan ja ihmisen välillä olevan liiton, joka ei enää voi särkyä, koska se on toutunut Kristuksen persoonassa.

Jumalihmisellä Kristuksella, Jumalan Isän Pojal-la ja Sanalla, on kaksi täydellistä luontoa, jumalallinen ja inhimillinen. Nämä kaksi täydellistä luontoa on yhdistynyt "sekoittamatta, muuttamatta, jakamatta ja erottamatta" Jumalan Sanan, Kristuksen, yhdessä persoonassa, kuten todetaan kuuluisassa määritelmässä, joka annettiin Khalkedonin neljännessä pyhässä kirkolliskokouksessa, joka yhteenvedonomaisesti muodostaa Pyhässä Hengessä Ortodoksisen kirkon teologisen haarniskan kaikenlaisia kristologisia harhaoppeja vastaan kaikkia aikoina. Siten meillä on yksi Kristus kahdessa luonnossa, jumalallisessa ja inhimillisessä.

Nyt inhimillinen luonto, kahden luonnon hypostaattisessa* yhtymisessä Kristuksen persoonassa, on kumoamattomasti yhdistynyt jumalallisen luonnon kanssa, sillä Kristus on ikuisesti Jumalihminen. Jumalihmisenä Hän nousi taivaaseen. Jumalihmisenä Hän istuu Isän oikealla puolella. Jumalihmisenä Hän tulee tuomitsemaan maailman toisessa tulemisessä. Näin ollen inhimillinen luonto on korotettu Pyhän Kolminaisuuden helmaan. Mikään ei voi erottaa inhimillistä luontoa Jumalasta. Tämän vuoksi nyt, Herran lihaksitulon jälkeen – niin paljon kuin me ihmisinä teemmekin syntiä, niin paljon kuin me erottaudummekin Jumalasta – jos me vain katumuksessa haluamme jälleen yhdistyä Hänen kanssaan,

*so. Jumalan Pojan persoonan varaan rakentuvassa

me voimme niin tehdä. Me voimme liittyä Hänen yhteyteensä ja tulla jumaliksi Armosta.

Jumalansynnyttäjän merkitys ihmisen jumaloitumisessa

Herra Jeesus antaa meille mahdollisuuden palata Jumalan yhteyteen ja toteuttaa Jumalan ihmiselle antama varsinainen päämäärä. Tämän vuoksi Raamatussa vakuutetaan, että Hän on tie, portti, hyvä paimen, elämä, ylösnousemus ja valo. Hän on Uusi Aadam, joka oikaisee ensimmäisen Aadamin erehdyksen. Ensimmäinen Aadam tottelemattomuutensa ja itsekeskeisyytensä vuoksi erotti meidät Jumalasta. Uusi Aadam, Kristus, palauttaa meidät takaisin Jumalan yhteyteen Isään suuntautuvan rakkautensa ja kuuliaisuutensa tähden; kuolemaan, aina ristinkuolemaan kestävän kuuliaisuutensa kautta. Hän ohjaa meidän vapaan tahtomme kohti Jumalaa, niin että uhraamalla vapautemme Hänelle, me yhdistymme Häneen.

Uuden Aadamin työ edellyttää kuitenkin Uuden Eevan – Jumalanäidin – työtä, joka on vastapainona Vanhan Eevan erehdykselle. Eeva yllytti Aadamin tottelemattomuuteen. Uusi Eeva, Jumalanäiti, myötävaikuttaa siihen, että lihaksi tulee Uusi Aadam, joka tulee johtamaan ihmissuvun kuuliaisuuteen Jumalalle. Tämän vuoksi Valtiatar Jumalansynnyttäjä, joka ensimmäisenä ihmisenä – poikkeuksellisella ja ainutlaatuisella tavalla – saavutti juma-

loitumisen, ei täyttänyt ainoastaan perustavaa, vaan myös välttämättömän ja korvaamattoman osan meidän pelastuksessamme.

Jos Jumalanäiti ei olisi tarjonnut vapaata tahtoaan ja kuuliaisuuttaan Jumalalle, jos – kuten neljännenentoista vuosisadan suuri teologi pyhä Nikolaos Kabasilas esittää – hän ei olisi vastannut Jumalalle ”kyllä”, Jumalan lihaksituleminen ei olisi ollut mahdollinen. Jumala, joka on antanut ihmiselle vapauden, ei näet olisi tätä vapautta loukannut. Jumala ei olisi voinut tulla lihaksi, mikäli tällaista puhdasta, kaikessa pyhää ja tahratonta sielua, kuten Jumalan-synnyttäjää, ei olisi ollut olemassa. Hän uhraisi täysin vapautensa, tahtonsa, itsensä kaikkineen Jumalalle sillä tavoin, että Jumala saattoi polveutua sekä itsestään (so. Jumalasta) että meistä (so. ihmisistä).

Me olemme suuressa kiitollisuuden velassa Jumalanäidille. Siksi Kirkko pitää suuresti arvossa Jumalansynnyttäjää ja kunnioittaa häntä. Niinpä pyhä Gregorios Palamas – tiivistäen kirkkoisien opetuksen – sanoo, että Jumalanäidillä on toinen sija Pyhän Kolminaisuuden jälkeen, että hän on jumala heti Jumalan jälkeen, luodun ja luomattoman välinen raja. Hän on ”ensimmäinen pelastuneiden joukossa”, erään toisen Kirkkomme teologin mainion ilmauksen mukaisesti. Pyhä Nikodemos Pyhävuorelainen, tämä Kirkkomme horjumaton valo ja opettaja, joka on miltei aikalaisemme, mainitsee, että jopa enkelvoimat tulevat valaistuksi Jumalanäidiltä vastaanottamastaan valosta.

Tästä johtuen Kirkko ylistää häntä ”kerubeja kunnioitettavampana ja serafeja verrattomasti jalompana”.

Sanan lihaksitulo ja ihmisen jumaloituminen on uskomme ja teologiamme suuri salaisuus.

Tätä Ortodoksinen kirkkomme elää joka päivä sakramenteissaan, kirkkolaulusaan, ikoneissaan – aivan kaikessa. Jopa Ortodoksisen kirkon arkkitehtuuri vahvistaa tämän. Kirkkorakennusten kupolit, joihin on kuvattu Kristus Kaikkivaltias, ilmaisee taivaan laskeutumista maan päälle, sitä, että Herra “taivutti taivaat ja astui alas”. Se ilmaisee sitä, että Jumala tuli ihmiseksi “ja asui meidän keskellämme” (Joh. 1:14), kuten evankelista Johannes kirjoittaa.

Koska Jumala tuli ihmiseksi Jumalansynnyttäjän välityksellä, me kuvaamme Jumalansynnyttäjän alttarin apsikseen, jotta osoittaisimme, että hänen välityksellään Jumala tuli maan päälle ja ihmisten keskelle. Hän on “silta, jota Jumala käytti alaslaskautumiseen”, “se, joka johtaa maassa olevat taivaaseen”. Hän on “Taivaita avarampi” – maa, joka sovitte itsensä rajattoman Jumalan meidän pelastuksemme tähden.

Seuraavaksi Kirkko osoittaa jumaloituneita ihmisiä, heitä, jotka tulivat jumaliksi Armosta, koska Jumala tuli ihmiseksi. Tästä syystä me emme kuvaa kirkoissamme ainoastaan lihaksitullutta Jumalaa, Kristusta, ja Hänen tahratonta Äitiään, Jumalansynnyttäjää, vaan me voimme ja myös kuvaamme Kaikkivaltiaan ympärille ja alapuolelle pyhiä ihmisiä. Kaikilla kirkon seinillä me kuvaamme Jumalan lihaksitulon seurauksia – pyhitettyjä ja jumaloituneita ihmisiä.

Kun me näin ollen astumme sisään ortodoksiin kirkkoon ja näemme kauniin ikonitaiteen, me välittömästi saamme kokemuksen. Oivallamme,

mitä on Jumalan työ ihmisen hyväksi, oivallamme, mikä on elämämme tarkoitus.

Kirkossa kaikki vahvistaa todeksi Jumalan lihak-situlon ja ihmisen jumaloitumisen.

Kirkko – ihmisen jumaloitumisen paikka

Ne, jotka haluavat yhdistyä Kristukseen ja Kristuksen kautta Isään Jumalaan, ovat tietoisia siitä, että tämä yhteys on saavutettavissa Kristuksen ruumiissa, joka on meidän pyhä Ortodoksinen kirkkomme. Yhteys ei luonnollisestikaan tapahdu jumalallisen olemuksen kanssa, vaan Kristuksen jumaloituneen ihmisluonnon kanssa. Tämä yhdistyminen Kristukseen ei kuitenkaan ole ulkonainen, eikä pelkästään moraalinen.

Me emme ole Kristuksen seuraajia, kuten jotkut ovat jonkun filosofin tai opettajan seuraajia. Me olemme Kristuksen ruumiin jäseniä, Kirkon jäseniä. Kirkko on Kristuksen ruumis todellisesti, ei moraalisesti, toisin kuin ovat virheellisesti kirjoittaneet jotkut sellaiset teologit, jotka eivät kyllin syvällisesti ole perehtyneet pyhän Kirkon henkeen. Kristus ottaa meidät vastaan kristittyinä huolimatta kelvottomuudestamme ja syntisyydestämme, sekä liittää meidät ruumiiseensa. Hän tekee meistä itsensä jäseniä ja me tulemme Hänen ruumiinsa jäseniksi todellisesti, ei moraalisesti. Kuten apostoli Paavali sanoo, me "olemme Hänen ruumiinsa jäseniä, Hänen lihastaan ja Hänen luistaan" (Ef. 5:30, käännös

Ortodoksisen kirkon käyttämien käsikirjoitusten pohjalta).

Tosin kristittyjen hengellisestä tilasta riippuen he ovat milloin Kristuksen ruumiin eläviä milloin kuolleita jäseniä. Hengellisesti kuolleessa tilassakaan he eivät lakkaa olemasta Kristuksen ruumiin jäseniä. Kastettu ihminen on jo tullut Kristuksen ruumiin jäseneksi. Mikäli hän ei tunnusta Kristusta, ei osallistu Ehtoollisesta, eikä elä hengellistä elämää, hän on Kristuksen ruumiin kuollut jäsen. Kun hän sitten katuu, hänet välittömästi täytetään jumalallisella elämällä. Jumalallinen elämä kastelee hänet kauttaaltaan ja hän tulee Kristuksen ruumiin eläväksi jäseneksi. Häntä ei tarvitse kastaa uudelleen. Kastamaton ei kuitenkaan ole Kristuksen ruumiin jäsen, vaikka eläisikin ihmisten normien mukaista moraalista elämää. Hän tarvitsee kasteen, jotta voisi tulla Kristuksen ruumiin jäseneksi ja liittyä Kristukseen.

Kristuksen ruumiin jäsenenä Kristuksen elämä tarjotaan meille ja siitä tulee meidän elämämme. Näin meidät siis elävöitetään, pelastetaan ja jumaloitetaan. Emme voisi jumaloitua, jos Kristus ei olisi tehnyt meistä Hänen pyhän ruumiinsa jäseniä.

Emme voisi pelastua, jos ei olisi Kirkon pyhiä sakramentteja, jotka liittävät meidät Kristuksen jäseniksi. Näin opettavat Kristuksen ruumiista ja verestä osalliset pyhät isät. Tulemme siis yhdeksi ruumiiksi ja yhdeksi vereksi Kristuksen kanssa.

Mikä suuri siunaus on olla osallinen pyhistä sakramenteista! Kristuksesta tulee meidän omamme, Hänen elämästään meidän elämäämme, Hänen verestään meidän vertamme. Tämän vuoksi pyhä Jo-

hannes Krysostomos sanoo, että Jumalalla ei ole mitään muuta tarjottavanaan ihmiselle kuin mitä Hän tarjoaa pyhässä Ehtoollisessa. Myöskään ihminen ei voi pyytää Jumalalta mitään sen enempää kuin mitä hän pyhässä Ehtoollisessa Kristukselta vastaanottaa.

Näin me kastettuina, voideltuina ja synnintunnustuksella käyneinä osallistumme Herran ruumiista ja verestä ja tulemme jumaliksi Armosta. Me yhdistymme Jumalan kanssa, emme enää ole Hänelle muukalaisia, vaan Hänen läheisiään.

Kirkossa, jossa liitymme yhteen Jumalan kanssa, me koemme sen uuden todellisuuden, jonka Kristus toi maailmaan – uuden luomisen. Se on Kirkon ja Kristuksen elämää, elämää, jonka me saamme Pyhän Hengen lahjana.

Kirkossa kaikki johtaa kohti jumaloitumista – pyhä liturgia, pyhät sakramentit, jumalanpalvelukset, Evankeliumin julistaminen, paastoaminen, kaikki. Kirkko on ainoa jumaloitumisen paikka.

Kirkko ei ole sosiaalinen, kulttuurillinen tai historiallinen instituutti, jota voidaan verrata maailman muihin instituutteihin. Se ei ole kuten maailman monenkirjavat laitokset. Maailma voi omistaa hienoja laitoksia, organisaatioita, instituutioita ja muita hyviä asioita. Ortodoksinen kirkko on kuitenkin ainutlaatuinen. Se on ainut yhteyden paikka Jumalan ja ihmisen välillä, ainut paikka ihmisen jumaloitumiselle. Ihmisestä voi tulla jumala ainoastaan Kirkossa, ei missään muualla, ei yliopistoissa, ei sosiaalisten palvelujen avulla, eikä minkään muunkaan maailmassa olevan kauniin ja hyvän asian avulla. Miten hyviä ne voivatkin olla, ne eivät voi tarjota

sitä, mitä Kirkko tarjoaa.

Tämän vuoksi maailmalliset laitokset ja järjestelmät, huolimatta siitä miten ne kehittyvät, eivät voi milloinkaan korvata Kirkkoa.

On mahdollista, että me heikot ja syntiset ihmiset saatamme aina silloin tällöin käydä läpi kriisejä ja vaikeuksia Kirkon sisällä. On mahdollista, että jopa skandaaleja tapahtuu Kirkon helmassa. Näitä tapahtuu, koska me Kirkossa olemme matkalla kohti jumaloitumista, ja siksi on vain luonnollista, että inhimillistä heikkoutta esiintyy. Me emme ole jumalia, vaan vasta tulossa jumaliksi. Niin paljon kuin tällaista esiintyykin, me emme milloinkaan hylkää Kirkkoa, koska vain sen sisällä yhteys Jumalaan on meille mahdollinen.

Kun me esimerkiksi menemme kirkkoon ollaksemme läsnä pyhässä liturgiassa, saatamme tavata ihmisiä, jotka eivät ole tarkkaavaisia jumalallisen liturgian suhteen ja jotka puhelevat keskenään ja aiheuttavat siten mielenhämmennystä. Tällöin eräs mukamas oikeutettu ajatus tulee mieleemme: "Mitä minä loppujen lopuksi hyödyn tulemisestani kirkkoon? Eikö olisi parempi pysyä kotona, missä minun olisi rauhallisempi ja mukavampi rukoilla?"

Meidän tulee kuitenkin järkevästi vastustaa tätä vahingollista ajatusta: "Minulla voi kotona olla enemmän ulkoista rauhaa, mutta minulla ei ole Jumalan Armoa jumaloittamassa ja pyhittämässä itseäni. Minulla ei ole Kristusta, joka on läsnä omassa Kirkossaan, eikä minulla ole Hänen pyhää ruumistaan ja kallista vertaan, jotka on saatavissa Hänen pyhässä Kirkossaan, pyhällä pöydällä. En osallistu jumalallisen liturgian salaiseen Ehtoolliseen.

Olen erotettu veljistäni Kristuksessa, heistä, jotka muodostavat kanssani Kristuksen ruumiin.”

Sen tähden, mitä hyvänsä tapahtuukin, me emme kaikkoo kirkosta, sillä vain sieltä löydämme jumaloitumisen tien.

Jumaloituminen mahdollistuu Jumalan luomattomien energioiden kautta

Kristuksen Ortodoksisessa kirkossa ihminen voi saavuttaa jumaloitumisen, koska Jumalan Armo – Pyhän Raamatun ja Kirkon isien opetuksen mukaisesti – on luomatonta. Jumala ei ole ainoastaan olemus, kuten läntiset kristityt väittävät, vaan myös energia. Jos Jumala olisi pelkästään olemus, meidän yhdistymisemme ja yhteytemme Hänen kanssaan ei olisi mahdollista, koska Jumalan olemus on ihmiselle pelottava ja luoksepääsemätön: ”Sinä et voi nähdä minun kasvojani, sillä ei kukaan, joka näkee minut, jää eloon” (2 Moos. 33:20).

Jospa mainitsisimme tietyssä määrin asiaan soveltuvan esimerkin, joka perustuu inhimilliseen kokemukseen. Kuolemme, jos kosketamme paljasta sähköjohtoa. Jos sitä vastoin yhdistämme johtoon lampun, saamme valaistusta. Sähköenergian avulla me näemme ja saamme nauttia siitä, mutta emme voi koskea sen olemukseen. Sallittakoon sanoa, että jotakin samankaltaista tapahtuu Jumalan luomattomien energioiden kanssa.

Jos voisimme yhdistyä Jumalan olemukseen, myös meistä tulisi jumalia olemuksellisesti. Tämä

tarkoittaa sitä, että kaikesta tulisi jumalankaltaista. Tällöin vallitsisi sekasorto eikä mikään olisi olemuksellisesti jumala. Tämä on lyhyesti sanottuna se, mihin idän uskonnot uskovat. Esimerkiksi hindulaisuudessa jumala ei ole persoonallinen olemassaolo, vaan epämääräinen voima, joka läpäisee koko maailman – ihmiset, eläimet ja esineet (panteismi).

Jos taas Jumala olisi ainoastaan jumalallinen olemus ilman energioitaan, Hän pysyisi itsekylläisenä Jumalana, itseensä sulkeutuneena ja luoduilleen lähestymättömänä.

Ortodoksisen teologian näkökulmasta Jumala on Yksi Kolminaisuudessa ja Kolminaisuus Yhdessä. Kuten pyhät Maksimos Tunnustaja, Dionysios Areiopagiitta ja muut isät kuvaavasti sanovat, Jumala on luotujensa suhteen jumalallisen rakkauden, jumalallisen eroksen, innoittama. Tämän rajattoman ja ekstaattisen rakkautensa kautta Hän astuu ulos itsestään ja pyrkii yhteyteen luotujensa kanssa. Tämä ilmenee ja tulee täytetyksi Hänen energiansa (so. toimintansa) kautta, tai paremminkin Hänen energioidensa kautta.

Luomattomilla energioillaan Jumala loi maailman ja jatkaa sen ylläpitoa. Hän antaa maailmallemme olemuksen ja kasvot (hypostaasi) luovissa energioissaan. Hän on aina läsnä luonnossa ja pitää yllä maailmankaikkeutta säilyttävien energioidensa kautta. Hän valaisee ihmisen valaisevilla energioillaan. Hän pyhittää tämän pyhittävillä energioillaan. Lopulta Hän jumaloittaa tämän jumaloittavilla energioillaan. Näin ollen pyhä Jumala astuu sisään luontoon, maailmaan, historiaan ja ihmisten elämään luomattomien energioidensa kautta.

Jumalan energiat ovat jumalallisia energioita. Myös ne ovat Jumala itse, vaikka eivät ole Hänen olemustaan. Ne ovat Jumala ja tästä johtuen ne jumaloittavan ihmisen. Jos Hänen energiansa eivät olisi jumalallisia ja luomattomia, ne eivät olisi Jumala itse. Ne olisivat kykenemättömiä jumaloittamaan meidän ja yhdistämään meidät Hänen kanssaan. Jumalan ja ihmisten välillä olisi ylittämätön kuilu. Koska Jumalalla on jumaloittavat energiat, joiden kautta Hän yhdistyy meidän kanssamme, me voimme olla yhteydessä Häneen ja Hänen Armoonsa ilman, että samaistumme Jumalaan kuten tapahtuisi, jos yhdistyisimme Hänen olemukseensa.

Näin ollen me yhdistymme Jumalaan Hänen luomattomien jumalallisten energoidensa, ei Hänen olemuksensa kautta. Tämä on ortodoksisen uskon ja elämän salaisuus.

Lännen harhaoppiset eivät voi tätä hyväksyä. Koska he ovat rationalisteja, he eivät tee eroa Jumalan olemuksen ja energian välille, vaan väittävät, että Jumala on yksin olemus. Siksi he eivät voi puhua ihmisen jumaloitumisesta. Kuinka ihminen heidän mukaansa voisikaan jumaloitua, koska he eivät hyväksy jumalallisia energioita luomattomina, vaan ainoastaan luotuina? Kuinka voisi jokin luotu, jokin, joka on irrallaan Jumalasta itsestään, jumaloittaa luodun ihmisen?

Välttääkseen panteismin he pidättäytyvät kokonaan puhumasta jumaloitumisesta. Mikä tämän jälkeen jää heidän mukaansa ihmisen elämän päämääräksi? Päämääräksi jää yksinkertaisesti moraalinen kehittyminen. Kun kerran ihminen ei voi jumaloitua jumalallisesta Armosta, jumalallisista energioista,

niin mikä on hänen elämänsä tarkoitus? Se on yksinkertaisesti tulemista moraalisesti paremmaksi. Moraalinen täydellistyminen ei kuitenkaan ole ihmiselle riittävää. Meitä ei tyydytä pelkästään tuleminen entistä paremmaksi, moraalinen toiminta. Meidän lopullinen päämäärämme on yhdistyä pyhän Jumalan kanssa. Tämä on maailmankaikkeuden luomisen tarkoitus. Tätä haluamme. Tämä on ilomme, onnemme ja täyttymyksemme.

Jumalan kuvaksi ja kaltaisuudeksi luodun ihmisen sielu ikävöi Jumalaa ja kaipaa yhdistymistä Hänen kanssaan. Sillä ei ole merkitystä, kuinka moraalinen ja hyvä ihminen on, kuinka monta hyveellistä tekoa hän suorittaa, jos hän ei löydä Jumalaa. Jos ihminen ei yhdisty Jumalan kanssa, hän ei löydä hyvinvointia, sillä pyhä Jumala itse juurrutti häneen tämän pyhän janon, tämän jumalallisen halun (*eros*), tämän kaipauksen yhdistyä Hänen kanssaan – halun jumaloitua. Ihmisessä on Luojaltaan saama eroottinen voima, jotta hän olisi kykenevä rakastamaan yhtä vilpittömästi, voimakkaasti ja epäitsekäästi kuin hänen pyhä Luojansa, joka rakastuu omaan maailmaansa, omiin luotuihinsa. Tämän pyhän eroottisen lain ja rakkauden kyvyn vuoksi ihmisellä on voima rakastua Jumalaan. Jos ihmisessä ei olisi Jumalan kuvaa itsessään, hänen kurottautumisensa kohti alkukuvaa olisi mahdotonta. Jokainen meistä on Jumalan kuva ja Jumala on alkukuva. Kuva tavoittelee alkukuvaa ja ainoastaan silloin, kun se sen löytää, se saa siitä levon.

Neljännellätoista vuosisadalla muuan läntinen munkki nimeltä Barlaam aiheutti Kirkossa suuren myllerryksen. Hän kuuli athoslaisten munkkien

puhuvan jumaloitumisesta. Hänelle kerrottiin, että suuren kilvoittelun, himoista puhdistumisen ja paljon rukouksen jälkeen he tulivat kelvollisiksi yhdistymään Jumalan kanssa, saamaan kokemuksen Jumalasta, näkemään Jumalan. Hän sai kuulla, että he näkivät Luomattoman valon, jonka apostolit olivat nähneet Vapahtajan Kristuksen kirkastumisessa Taaborin vuorella.

Koska hänellä oli harhaoppinen rationalistinen henki, Barlaam oli kykenemätön ymmärtämään nöyrien munkkien jumalallisten kokemusten aitoutta. Niinpä hän alkoi syyttää, että he olivat muka harhaanjohtettuja, hereetikkoja ja epäjumalanpalvelijoita. Koska hänellä ei ollut tietoa Jumalan olemuksen ja luomattomien energioiden välisestä eroista, hän väitti, että oli mahdotonta nähdä Jumalan Armoa.

Silloin Jumalan Armo teki tunnetuksi Kirkkomme suuren ja valaistuneen opettajan, athoslaisen pyhän, Gregorios Palamaan, Tessalonikan arkkipiispan. Suurella viisaudella ja Jumalan valaisemana, sekä myös omakohtaisen kokemuksensa perusteella hän puhui ja kirjoitti paljon, sekä opetti Raamatun ja Kirkon pyhän Tradition mukaisesti, että Jumalan Armon valo on luomatonta, se on jumalallista energiaa. Hän puolusti sitä kantaa, että jumaloitumisen ylevimpänä ja korkeimpana kokemuksena jumaloituneet ihmiset todellakin näkevät tämän valon, jonka ympäröimänä heidät itsensä on myös nähty olevan. Tämä on Jumalan kirkkaus, Hänen loistonsa, Taabor-vuoren valo, Kristuksen ylösnousemuksen ja helluntain valo sekä Vanhan testamentin valoisa pilvi. Se on todellinen Jumalan luomaton

valo, ei symbolinen, kuten Barlaam ja hänen kaltaisansa erheellisesti luulivat.

Myöhemmin koko Kirkko, Konstantinopolin kolmen merkittävän kirkolliskokouksen voimalla, todisti oikeaksi pyhän Gregorios Palamaan opetuksen ja julisti, että elämä Kristuksessa ei ole vain ihmisen moraalista kehittymistä, vaan jumaloitumista, mikä tarkoittaa osallistumista Jumalan kirkkauteen ja Jumalan – Hänen Armonsa ja luomattomien energioidensa – näkemistä.

Me olemme suuressa kiitollisuudenvelassa pyhälle Gregorios Palamaalle, koska sillä valistuksella, jonka hän sai Jumalalta, sekä oman kokemuksensa ja teologiansa avulla hän välitti meille Kirkon opetuksen ja iankaikkisen kokemuksen ihmisen jumaloitumisesta. Kristitty ei ole kristitty siksi, että hän pelkästään puhuu Jumalasta. Hän on kristitty, koska hänellä voi olla kokemus Jumalasta. Jos todella rakastat jotakuta ja keskusteleet hänen kanssaan, aistit hänet ja saat hänestä iloa. Yhteys Jumalaan on samankaltaista. Suhde Jumalaan ei ole vain ulkoinen. Se on Jumalan ja ihmisen mystinen (salattu) yhteys Pyhässä Hengessä.

Nykypäivään asti lännen kristityt ovat nähneet jumalallisen Armon, Jumalan energian, luotuna. Valitettavasti tämä on eräs niistä monista eroista, jotka tulisi vakavasti ottaa huomioon roomalaiskatoolisten kanssa käytävässä teologisessa dialogissa. Eivät ainoastaan ”filioque”-kysymys sekä paavin primaatti ja ”erehtymättömyys” ole ratkaisevan tärkeitä eroja Ortodoksisen kirkon ja roomalaiskatoolisten välillä. Edellä esitetyt seikat ovat niitä yhtä lailla. Jos roomalaiskatoliset eivät hyväksy, että Ju-

malan Armo on luomatonta, me emme voi yhdistyä heidän kanssaan, vaikka he myöntyisivät kaikessa muussa. Kuinka näet jumaloituminen voisi toteutua, jos jumalallinen Armo ei ole Kaikkiyhän Hengen luomatonta energiaa, vaan jotakin luotua?

Jumaloitumisen edellytykset

Pyhät isät sanovat varmuudella, että Kirkossa me voimme saavuttaa jumaloitumisen. Jumaloituminen on kuitenkin Jumalan lahjaa, ei mitään sellaista, jota me voisimme itseksemme tavoitella. Meidän tulee luonnollisesti haluta, kilvoitella ja valmistautua olemaan kelpoisia, kykeneviä ja halukkaita vastaanottamaan ja varjelemaan tätä Jumalan suurta lahjaa, koska Jumala ei tahdo tehdä mitään ilman omaa suostumustamme. Jumaloituminen on joka tapauksessa Jumalan lahja. Tämän vuoksi pyhät isät sanovat, että meidän osanamme on kokea jumaloituminen, Jumalan osana saada se aikaan.

Voimme erottaa joitakin välttämättömiä edellytyksiä ihmisen matkalla kohti jumaloitumista.

a) Nöyryys

Pyhien isien mukaan jumaloitumisen ensimmäisenä edellytyksenä on nöyryys. Ilman siunattua nöyryyttä ihminen ei voi asettua jumaloitumisen tielle, hyväksyä jumalallista Armoa ja yhdistyä Jumalan kanssa. Hän tarvitsee nöyryyttä jo siihen, että oi-

valtaa elämänsä tarkoituksen olevan jumaloituminen. Miten voit ilman nöyryyttä tunnustaa, että elämäsi tarkoitus on itsesi ulkopuolella, että se on Jumalassa?

Niin kauan kuin ihminen elää itsekeskeisesti, ihmiskeskeisesti ja autonomisesti, hän asettaa itsensä elämänsä keskuksesi ja tarkoitukseksi. Hän uskoo voivansa täydellistää, määritellä ja jumaloittaa itse itsensä. Tämä on sitä paitsi myös aikamme kulttuurin, filosofian ja politiikan henki – luoda parempi ja oikeudenmukaisempi maailma, mutta tehdä se autonomisesti; luoda maailma, joka asettaa ihmisen keskuksesi ilman viittausta Jumalaan, ilman sen tunnustamista, että Jumala on kaiken hyvyyden lähde. Tähän erheeseen syylistyi myös Aadam, joka uskoi, että hän olisi kykenevä omin voimin tulemaan jumalaksi ja saavuttamaan täyttymyksensä. Kaikki humanismin muodot kaikkina aikoina toistavat Aadamien erheen. Ne eivät pidä yhteyttä Jumalaan välttämättömänä ihmisen täydellistymiselle.

Kaikki se, mikä on ortodoksista, on jumalallisinheimillistä, sillä Jumalaihminen Kristus on kaiken ortodoksian keskus. Kaikki se, mikä ei ole ortodoksista – protestantismi, papismi, vapaamuurarius, kiliasmi*, ateismi – kaikella sillä, mikä jää ortodoksian ulkopuolelle, on sama nimittäjä. Niille ihminen on keskus. Meille keskuksena on Jumalaihminen Kristus. Näin ollen on helppoa tulla harhaoppiseksi,

* vanha harhaoppi, jonka mukaan Kristus perustaa maan päälle tuhatvuotisen valtakunnan (nykyisin esim. Jehovan todistajat)

Jehovan todistajaksi, vapaamuurariksi, tai miksi hyvänsä, mutta on vaikeaa tulla ortodoksikristityksi. Tullaksesi ortodoksikristityksi sinun on hyväksyttävä, että Kristus, etkä sinä itse, on maailman keskus.

Näin siis jumaloitumisen tien alkuna on nöyryys, sen oivaltaminen, että meidän elämämme tarkoitus on itsemme ulkopuolella, että se on Isäsämme, Tekijässämme ja Luojassamme.

Meidän on oltava nöyriä myös siksi, että oivaltaisimme olevamme sairaita ja intohimojen vallassa, täynnä heikkouksia ja himoja.

Jokaisella, joka aloittaa matkan kohti jumaloitumista, täytyy olla lakkaamaton nöyryys, jotta hän myös jatkuvasti pysyisi tällä matkalla. Jos hän nimittäin hyväksyy ajatuksen, että hänellä menee hyvin, että hän edistyy ilman apua, silloin hänen sisimpäänsä astuu ylpeys. Hän menettää sen, mitä oli saavuttanut. Hänen täytyy aloittaa alusta, nöyrytyä, nähdä heikkoutensa ja inhimillinen sairautensa, eikä hän saa luottaa itseensä. Hänen tulee luottaa Jumalan Armoon, jotta hän jatkuvasti pysyisi jumaloitumisen tiellä.

Tämän vuoksi meihin tekee pyhien elämäkerroissa suuren vaikutuksen heidän suuri nöyryytensä. Vaikka he olivatkin hyvin lähellä Jumalaa, loistivat Jumalan valossa, olivat ihmeidentekijöitä ja mirhanvuodattajia, he samanaikaisesti katsoivat olevansa vähäarvoisia, kaukana Jumalasta ja kaikista ihmisistä kelvottomimpia. Juuri tämä heidän nöyryytensä teki heistä jumalia Armosta.

b) Askeesin harjoittaminen

Isät muistuttavat niinikään, että jumaloitumisessa on eri asteita, jotka alkavat alemmista ja etenevät korkeampiin. Saavutettuaamme nöyryyden alamme harjoittaa Kristuksen pyhien käskyjen soveltamista katumuksella ja paljon kärsivällisyydellä päivittäisessä kilvoituksessamme Kristuksessa, jotta puhdistuisimme himoista. Pyhät isät sanovat vielä, että Jumala itse on kätkeytyneenä käskyihinsä. Kun kristitty pitää ne rakkaudesta ja uskollisuudesta Kristukseen, hän on yhteydessä Kristukseen.

Pyhien isien mukaan tämä on jumaloitumisen ensimmäinen askelma, jota kutsutaan nimellä *praksis*. Se on käytännön ohjausta, jumaloitumisen tien alku.

Se ei luonnollisesti ole laisinkaan helppoa, koska kilvoittelu sisimmässämme olevien himojen kitkemiseksi on melkoinen. Paljon ponnisteluja vaaditaan siihen, että vähä vähältä meidän viljelemätön sisäinen peltomme tulee puhdistetuksi himojen ohdakkeista ja kivistä, sekä viljellyksi hengellisesti, jotta Jumalan sanan siemen voi laskeutua ja kantaa hedelmää. Kaikki tämä vaatii meiltä voimakasta ja lakkaamatonta väkivaltaa itseämme kohtaan. Tästä syystä Herra sanoi, että "taivasten valtakuntaa vastaan hyökätään, ja hyökkääjät tempaavat sen itselleen" (ks. Matt. 11:12). Vielä pyhät isät opettavat: "Anna veri niin saat Hengen". Toisin sanoen et voi vastaanottaa Pyhää Henkeä, jos et uhraa sydänvertasi kilvoituksessa himojen puhdistamiseksi, kilvoituksessa todellisen ja syvän katumuksen sekä hyveiden saavuttamiseksi.

Kaikki hyveet ovat yhden hyveen, rakkauden hyveen, aspekteja. Kun kristitty saavuttaa rakkautta, hänellä on kaikki hyveet. Rakkaus karkottaa ihmisen sielusta kaikkien pahojen tekojen ja himojen syyn, joka pyhien isien mukaan on itserakkaus. Kaikki meissä oleva paha saa alkunsa itserakkaudesta, joka on sairastunut omaan itseensä kohdistuvaa rakkautta. Tämän vuoksi Kirkossamme on askeesi. Ilman askeesia ei ole hengellistä elämää, ei kilvoittelua eikä edistymistä. Harjoitamme kuuliaisuutta, paastoa ja rukouksessa valvomista sekä näemme vaivaa maahankumarruksissa ja seisomisessa, jotta voisimme puhdistua himoistamme. Mikäli Ortodoksinen kirkko lakkaa olemasta askeettinen, se yhtä lailla lakkaa olemasta ortodoksinen. Se ei enää auta ihmistä pääsemään eroon himoistaan ja tulemaan jumalaksi Armosta.

Kirkon isät ovat kehittäneet suuren ja perusteellisen antropologisen* opetuksen ihmisen sielusta ja himoista. Isien mukaan sielussa erottuvat älylliset ja tuntevat osat. Tunteva osa sisältää sielun kiihottuvat ja haluavat voimat. Älyllinen osa sisältää sielun täydelliset toiminnot eli arviointikyvyn ja ajatukset. Kiihottuva voima on myönteisiä tai kielteisiä tunteita – rakkaus, viha. Haluava voima on hyveiden hyvää tavoittelua. Toisaalta se on myös heikkuuden, nautinnon, ahneuden ja vatsanpalvonnan, lihallisuuden ja lihallisten himojen pahaa tavoittelua. Jos nämä sielun voimat – ajattelevat, aikovat ja haluavat voimat – eivät ole puhdis-

* so. ihmistä käsittelevän

tettu, ihminen on kykenemätön vastaanottamaan Jumalan Armoa. Hän ei voi jumaloitua. Älyllinen osa puhdistetaan tarkkaavaisuudella, mikä merkitsee jatkuvaa mielen vartiointia ajatuksilta niin, että hyvistä ajatuksista pidetään kiinni, mutta pahat karkotetaan. Kiihottuva voima puhdistetaan rakkaudella. Lopuksi haluava voima puhdistetaan pidättyväisyydellä. Kaikki nämä tulevat yhdessä puhdistetuiksi ja pyhitetyiksi rukouksella.

c) Pyhät sakramentit ja rukous

Kristus asettuu ihmisen sydämeen pyhien sakramenttien – kasteen, voitelun, synnintunnustuksen, jumalallisen eukaristian – kautta. Ortodoksikristityillä, jotka ovat Kristuksen yhteydessä, on Jumala ja Hänen Armonsa itsessään ja sydämessään, koska heidät on kastettu ja voideltu ja he ovat tunnustaneet syntinsä ja vastaanottaneet pyhän Ehtoollisen.

Himot kuitenkin peittävät jumalallisen Armon, kuten tuhka peittää kipinän. Askeesia ja rukousta harjoittamalla sydän puhdistuu himoista, jumalallisen Armon kipinä leimahtaa uudelleen ja uskova tuntee Kristuksen sydämessään, joka on hänen olemassaolonsa keskus.

Kirkon jokainen rukous auttaa sydämen puhdistamisessa. Erityisen hyödyllinen on kuitenkin niin kutsuttu ”yksilauseinen” (monologistinen) rukous, siis mielen rukous eli sydämen rukous, joka kuuluu: ”Herra Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä.” Tällä rukouksella, jota ammoisista ajoista lähtien on siirretty perintönä

eteenpäin Athos-vuorella, on seuraavanlainen etu. Koska se on monologistinen, eli siinä on vain yksi lause, se auttaa meitä helposti keskittämään mielemme. Keskittymisen avulla me viemme mieleme sydämeemme ja olemme tarkkaavaisia, jotta mielemme ei tulisi muiden asioiden tai ajatusten hämmentämäksi, olivatpa nämä sitten hyviä tai pahoja, vaan olisi kiinnittyneenä yksin Jumalaan.

Sydämen rukouksen harjoittaminen, josta aikanaan voi Jumalan Armosta tulla lakkaamatonta, on itsessään tie, pyhä taito, jota ortodoksisen uskomme pyhät ihmiset kuvailevat yksityiskohtaisesti pyhissä kirjoituksissaan, kuten patrististen tekstien laajassa kokoelmassa nimeltä "Filokalia".

Tämä rukous auttaa ihmisiä ja antaa heille iloa. Kun sitten kristityt edistyvät tässä rukouksessa, jos heidän elämänsä on samanaikaisesti Kristuksen pyhien käskyjen ja Kirkon elämän mukaista, heistä tulee kelpollisia saamaan kokemus jumalallisesta Armosta. He alkavat maistaa Jumalan yhteyden suloisuutta ja kokemuksellisesti "maistavat ja katsovat kuinka Herra on hyvä" (ks. Ps. 34:9). Meille ortodokseille Jumala ei ole mikään käsite, ei jotakin, mitä me ajattelemme tai mistä me keskustelemme ja luemme. Hän on persoona, jonka kanssa me tulemme elävään ja persoonakohtaiseen yhteyteen. Hän on jotakin sellaista, mitä me elämme ja mistä me saamme kokemuksen.

Silloin me näemme kuinka suuri, sanomaton ja kuvaamaton on ilo, että Kristus on meissä ja että me olemme ortodoksikristittyjä.

Maailmassa oleville kristityille, jotka elävät erilaisten päivittäisten huolten ja toimintojen keskellä,

on suuri apu, jos he löytävät edes muutaman rauhallisen minuutin tämän rukouksen harjoittamiseen.

Luonnollisesti kaikki Jumalan tahdon mukaiset ponnistukset ja velvollisuudet, jotka ihminen toteuttaa nöyryydessä ja rakkaudessa, pyhittävät kristityn. Kuitenkin myös rukous on välttämätön. Rauhallisessa huoneessa (mieluummin valmistauduttuaan hengellisesti sytyttämällä öljylampun ikonien eteen ja polttamalla suitsuketta) mahdollisimman kaukana melusta ja häiriötekijöistä, kun on ensin jonkin aikaa hiljentynyt kaikista mietteistään ja ajatuksistaan, kristitty voi saattaa mielensä sydämeensä toistamalla rukousta: "Herra Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä." Minkä rauhan ja voiman sielut saavatkaan tästä Jumalan rauhas-
ta! Mitä suurta tukea tämä rukous tuokaan heidän sieluihinsa koko päiväksi niin, että he pysyvät rauhassa ilman ärtyisyyttä tai levottomuutta. Se suo heidän sieluilleen kyvyn olla sopusoinnussa ja eheydessä.

Jotkut ihmiset etsivät hiukan henkistä tyyneyttä teknisillä välineillä erilaisissa harhaanjohtavissa ja demonisissa paikoissa, kuten niin kutsutuissa idän uskonnoissa. Niiden edustajat yrittävät löytää vähän rauhaa ulkoisilla harjoituksilla, meditoinnilla ja niin edelleen, jotta saisivat sielunsa ja ruumiinsa keskinäiseen sopusointuun. Virhe on siinä, että tällaisessa tilanteessa ihminen, joka yrittää viskata syrjään erilaiset ajatukset ja aineellisen maailman, ei itse asiassa keskustele Jumalan kanssa, vaan käy monologia itsensä kanssa. Hän päätyy ihmiskeskeisyyteen ja epäonnistuu.

Jumaloitumisen kokemuksia

Jumaloitumisen kokemukset ovat suhteessa ihmisen puhdistumiseen. Mitä enemmän ihminen puhdistuu himoista, sitä korkeampia kokemuksia hän saa Jumalasta. Hän näkee Jumalan sen mukaisesti, miten Kristus sanoo: "Autuaita ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan" (Matt. 5:8).

Kun ihminen alkaa katua, käy synnintunnustuksella ja vuodattaa kyyneliä syntiensä tähden, hän saa ensimmäiset Jumalan Armon kokemukset. Tällaisia kokemuksia ovat ensinnäkin katumuksen kyyneleet, jotka täyttävät sielun sanomattomalla ilolla, sekä tätä seuraava syvä rauha. Tästä syystä tätä synninmurhetta kutsutaan myös "kirkkaaksi surumielisyydeksi". Niinpä Kristus sanoo autuuden lauseissa: "Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen" (Matt. 5:4).

Sitten ihminen kohoaa ylemmille tasoille kuten jumalalliseen valaistumiseen, jolloin mieli valaistuu ja näkee asiat, maailman ja ihmiset erilaisesta näkökulmasta.

Tämän jälkeen kristityn rakkaus Jumalaan kasvaa. Nyt saavat alkunsa uudet kyyneleet, ylevämmät, Jumalan rakkauden – jumalallisen eroksen – kyyneleet. Enää ei ole synneistä johtuvia kyyneleitä, sillä ihminen on tullut vakuuttuneeksi, että hän

on saanut Jumalalta anteeksiannon. Nämä toiset kyynleet, jotka tuovat sieluun suuremman ilon, onnen ja rauhan, ovat jumaloitumisen korkeampia kokemuksia.

Seuraavaksi ihminen saavuttaa himottomuuden (*apatia*), elämän ilman loukkaavia himoja ja syntisiä heikkouksia. Hän on jokaisen ulkoisen hyökkäyksen suhteen tyyni ja rauhallinen sekä vapautunut ylpeydestä, vihasta, pahansuopuudesta ja lihan haluista.

Tämä on jumaloitumisen toinen aste, niin kutsuttu *theoria*. Pyhä Henki valaisee himoista puhdistuneen ihmisen, josta tulee kirkastunut ja jumaloitunut. *Theoria* merkitsee näkemistä. Jumalan *theoria* merkitsee Jumalan näkemistä. Jotta voisi nähdä Jumalan, ihmisen täytyy olla jumaloitunut. Näin siis Jumalan *theoria* merkitsee jumaloitumista.

Kun ihminen on todellakin täysin puhdistunut ja uhrannut itsensä kokonaan Jumalalle, silloin hän saa suurimman ihmiselle mahdollisen kokemuksen jumalallisesta Armosta. Pyhien isien mukaan kyseessä on näky Jumalan luomattomasta valosta. Tämän valon näkevät ne, jotka ovat suuresti edistyneet jumaloitumisessa, mikä tarkoittaa vain hyvin harvoja kussakin sukupolvessa. Jumalan pyhät näkevät sen ja tulevat nähdyksi siinä, aivan kuten heidät on kuvattu pyhiin ikoneihinsa sädekehän kanssa.

Esimerkiksi Basileios Suuren elämäkerrassa mainitaan, että hänen rukoillessaan keljassaan muut näkivät – tietenkin ne, jotka kykenivät sen näkemään – miten sekä hän että hänen keljansa oli kokonaan valaistunut Jumalan luomattomasta valosta, juma-

lallisen Armon valosta. Monien uskomme marttyyrien elämäkerroista me voimme lukea, että mones-
ti, kun turkkilaiset kauhistuttavan kidutuksen jäl-
keen ripustivat heidän ruumiinsa kaupunkien au-
kioille muita kristittyjä pelotellakseen, nähtiin mart-
tyyrien ruumiit yöaikaan hohtavan valon ympä-
röimänä. Se hohti niin näkyvästi ja voimakkaasti,
että miehittäjät itse käskivät ottaa ruumiit alas, kos-
ka ne olivat todisteena meidän uskomme totuudel-
lisuudesta. Näin he halusivat välttää nöyryytystä
kristittyjen silmissä, sillä nämä näkivät, että Jumala
kirkasti pyhät marttyyrinsa.

Jumaloitumisen Armo säilyttää pyhien ruumiit
– pyhainjäännökset – koskemattomina, mirhaa vuo-
dattavina ja ihmeitä tekevinä. Kuten pyhä Gregorios
Palamas sanoo, Jumalan Armo, yhdistyessään py-
hien sielujen kanssa, asuu myös heidän pyhissä ruu-
miissaan, vuodattaen armovoimaansa myös niihin.
Eikä tämä tapahdu vain heidän ruumiillensa, vaan
yhtä lailla heidän haudoillensa, ikoneillensa ja heil-
le pyhitetyille pyhäköille. Tämän vuoksi me kunni-
oitamme ja suutelemme pyhien ikoneja, pyhainjään-
nöksiä, hautoja ja kirkkoja. Niissä kaikissa on sa-
maa Jumalan Armoa, jota pyhällä oli sielussaan,
koska hän oli yhdistynyt Jumalaan ja jumaloitunut.

Tästä syystä me Kirkossa nautimme jumaloitu-
misen Armoa, ei ainoastaan sielullamme, vaan myös
ruumiillamme. Tokihan ruumis, joka ponnistelee
yhdessä sielun kanssa, on myös kirkastettu sielun
kanssa, onhan ruumis siinä asuvan Pyhän Hengen
temppele.

Tämä Armo, joka lähtee pyhästä Herrasta, Ju-
malihmisestä Kristuksesta, on vuodatettu Jumalan-

synnyttäjälle ja pyhille, ja se tulee myös meidän nöyrien osaksi.

On hyvä mainita, että kaikki kokemukset, joita kristityt saavat saamaan, eivät ole luotettavia jumaloitumisen kokemuksia tai edes hengellisiä. Monet ovat tulleet demonisten tai psyykkisten kokemusten pettäviksi. Välttääksemme eksytyksen ja demonisen vaikutuksen vaarat on kaikki kokemukset nöyrästi saatettava hengellisen isän tietoon. Tämä voi Jumalan valistamana havaita, ovatko ne aitoja vai ei, ja ohjata syntinsä tunnustavaa sielua sen mukaisesti. Yleisesti ottaen kuuliaisuus hengellistä isäämme kohtaan on yksi kaikkein välttämättömiä puolia hengellisessä elämässämme. Sen avulla me saavutamme Kristuksen seuraajan kirkollisen hengen, ja meidän oikeutettu kilvoittelumme, joka tulee johtamaan meidät Jumalan yhteyteen, on taattu.

Erityinen jumaloitumisen paikka, aina kuitenkin Kirkon piirissä, on luostari, jossa munkit saavat pyhitettyinä vastaanottaa yleviä kokemuksia yhteydestä Jumalan kanssa.

Niinpä ne munkit, jotka osallistuvat jumaloitumisesta ja pyhityksestä, auttavat koko Kirkkoa. Kuten me kristityt uskomme, Kirkon pitkäaikaista Pyhää Traditiota seuraten, munkkien uskollisella kilvoituksella on myönteinen vaikutus jokaisen maailmassa kilvoittelevan kristityn elämään. Tästä johtuen ortodoksisuudessa Jumalan kansa kunnioittaa suuresti munkkilaisuutta.

Loppujen lopuksi me Kirkossa osallistumme pyhien yhteyteen. Meillä on kokemus ja ilo yhteydestä Kristuksessa. Tällä tarkoitamme sitä, että Kirkos-

sa me emme ole toisistamme eristäytyneitä jäseniä, vaan ykseys, veljeskunta, veljellinen yhteisö, eikä ainoastaan keskenämme, vaan myös Jumalan pyhien kanssa, niiden, jotka elävät tänään keskellämme tai ovat jo poisnukkuneita. Edes kuolema ei voi erottaa kristittyjä toisistaan. Kuolema ei voi erottaa kristittyjä, sillä he ovat yhtä Kristuksen ylösnousseessa ruumiissa.

Tämän vuoksi joka sunnuntai ja aina pyhää liturgiaa vietettäessä me olemme siinä kaikki läsnä, yhdessä enkelten ja kaikkien aikojen pyhien kanssa. Jopa meidän kuolleet omaisemme ovat läsnä, olettaen tietenkin, että he ovat yhdistyneet Kristukseen. Me olemme kaikki siellä ja olemme toistemme yhteydessä mystisesti, ei ulkoisesti, vaan Kristuksessa.

Tämä tulee ilmi proskomiditoimituksessa*, jossa pyhään maljaan asetetaan Kristus-karitsan ympärille osaset Jumalansynnyttäjälle, pyhille sekä eläville ja kuolleille kristityille. Pyhien lahjojen pyhittämisen jälkeen kaikki nämä osaset kastetaan Kristuksen vereen.

On Kirkon suuri siunaus, että me olemme sen jäseniä ja voimme tulla yhteyteen, ei ainoastaan Jumalan, vaan Kristuksen ruumiin jäsenenä myös toistemme kanssa.

Tämän pyhän ruumiin pää on itse Kristus. Elämä virtaa päästä ruumiiseen. Ruumiissa on tietenkin eläviä jäseniä, mutta siinä on myös jäseniä, joil-

* toimitus, jossa Ehtoolliseen käytettävä leipä ja viini esivalmistetaan ennen eukaristian toimittamista

la ei ole samaa elinvoimaa. Kaikilla ei ole täydellistä terveyttä. Suurin osa meistä kuuluu näiden viimeksi mainittujen joukkoon. Elämä, nimittäin terve veri, tulee kuitenkin Kristuksesta itsestään sekä Hänen elävistä jäsenistään niille jäsenille, jotka eivät ole yhtä terveitä. Näin myös nämä pääsevät vähä vähältä nauttimaan hyvästä terveydestä ja tulevat vahvistetuiksi. Tämän vuoksi meidän tulee olla Kirkossa! Vain Kirkossa me voimme vastaanottaa terveyden ja elämän, sillä Kirkosta vieroitettuina meillä ei ole mahdollisuutta toipumiseen ja elpymiseen.

Kaikki tämä ei tietenkään tapahdu hetkessä. Ortodoksikristityn on kilvoiteltava läpi elämänsä, jotta hän Kirkossa voisi nöyryyden, katumuksen, rukouksen ja pyhien sakramenttien avulla asteittain saavuttaa Jumalan Armon, tullakseen siten pyhiteytyksi ja jumaloitetuksi.

Tämä on joka tapauksessa meidän elämämme tarkoitus, sen suuri päämäärä. Sillä ei ole niin väliä, mihin me tarkkaan ottaen päädymme. Todellinen arvo on meidän kilvoittelullamme, jonka Jumala yltäkylläisesti siunaa nyt ja tulevassa ajassa.

Monien ihmisten epäonnistuminen jumaloitumisessa

Huolimatta siitä, että olemme saaneet kutsumuksen tähän suureen päämäärään, yhdistymiseemme Jumalaan ja tulemiseemme jumalaksi Armosta – nautimme tästä suuresta siunauksesta, jonka vuoksi Tekijämme ja Luojamme meidät loi – me usein elämme aivan kuin tätä suurinta ja korkeinta päämäärää ei olisi olemassa. Näin meidän elämämme tulee täytetyksi epäonnistumisella.

Pyhä Jumala loi meidät jumaloitumista varten. Jos siis emme jumaloidu, on meidän koko elämämme epäonnistunut.

Sallittaneen, että mainitsen joitakin syitä, miksi näin tapahtuu:

a) Omistautuminen maallisille huolille

Me saatamme toteuttaa monia hyviä ja hienoja asioita, sellaisia kuin opiskelu, ammatin harjoittaminen, perhe, omaisuuden hankkiminen ja hyväntekeväisyys. Kun me tajuamme maailman eukaris-tisesti ja käytämme sitä Jumalan lahjana, silloin kaikki yhdistää meidät Häneen ja tulee tieksi yhteydellemme pyhään Jumalaan. Jos taas emme yhdisty Ju-

malan kanssa, olemme epäonnistuneet ja kaikki on turhaa.

Yleensä ihmiset epäonnistuvat, koska nämä elämän toisarvoiset päämäärät johtavat heidät harhaan. He eivät aseta jumaloitumista ensimmäiseksi ja tärkeimmäksi päämääräksi. He syventyvät maailman hyvyyskiin ja kadottavat iankaikkiset hyvyydet. Ihmiset luovuttavat itsensä koko sydäimestään toisarvoisuuksille ja unohtavat, että "vain yksi on tarpeen" (ks. Luuk. 10:42).

Erityisesti nykyaika on täynnä puuhastelua ja jatkuvaa toimintaa – ehkä kyseessä on paholaisen juoni, jolla hän pettää jopa valittuja – minkä vuoksi me laiminlyömme oman pelastuksemme. Tänään meidän täytyy esimerkiksi käydä koulua, opiskella ja lukea. Siksi ei ole aikaa rukoilla, ei aikaa osallistua jumalanpalveluksiin, synnintunnustukseen ja pyhään Ehtoolliseen. Huomenna meillä on tapaa-misia ja kokouksia; on yhteiskunnallisia ja henkilökohtaisia velvollisuuksia. Miten löytäisimme aikaa Jumalalle? Ylihuominen kuluu häissä ja muissa perheasioissa. Siksi on mahdotonta, että voisimme omistaa aikaamme hengellisille asioille. Alituisesti myös me toistelemme Jumalalle: "En voi tulla - - Pyydän sinua, pidä minut estettynä" (Luuk. 14:19-20).

Näin myös kaikki kaunis ja oikeutettu menettää arvonsa. Kaikilla niillä on todellista, olennaista arvoa, kun ne toteutetaan yhdessä Jumalan Armon kanssa, eli silloin, kun ne tehdään Jumalan kunniaksi. Niillä on todellista ja olennaista arvoa, kun me emme lakkaa haluamasta ja tavoittelemasta sitä, mikä on opintojen, ammatin ja perheen takana, kaik-

kien hyvien ja pyhien velvollisuuksien ja askareiden takana. Kaikilla niillä on todellista ja olennaista arvoa, kun me emme lakkaa ikävöimästä jumaloitumista. Silloin kaikki nämä löytävät todellisen merkityksensä ja ikuisen perspektiivinsä ja me saamme niistä hengellistä hyötyä.

Herra sanoi: "Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja Hänen vanhurskauttansa, niin myös kaikki tämä teille annetaan" (Matt. 6:33). Jumalan valtakunta on jumaloitumista, Kaikkipyhän Hengen Armon saamista. Kun jumalallinen Armo tulee ja hallitsee ihmisessä, Jumala johtaa ihmistä. Niiden välityksellä, jotka ovat jumaloituneet, Jumalan Armo astuu sisään myös muiden ihmisten elämään ja yhteiskuntaan. Kuten isät opettavat, Herran rukouksen lause "tulkoon Sinun valtakuntasi" tarkoittaa: "Tulkoon Pyhän Hengen Armo." Kun tämä Armo tulee ihmiseen, se jumaloittaa hänet.

b) Moralismi

Valitettavasti jo edellä mainitsemamme moralismin henki, eli kristillisen elämän rajaaminen moraaliseen kehitykseen, on myös meidän maassamme vaikuttanut suurella määrällä kielteisesti kristittyjen hurskauselämään ja hengellisyyteen. Läntisistä teologisista vaikutteista johtuen me usein lakkaamme tavoittelemasta jumaloitumista.

Moraaliseen kehittymiseen ohjaaminen on kuitenkin ohjaamista ihmiskeskeisyyteen, jossa keskuksena on ihminen. Siinä ei ole etusijalla niinkään Jumalan Armo kuin inhimillinen ponnistelu, ikään

kuin meidän moraaliset periaatteemme pelastaisivat meidät, ei niinkään Jumalan Armo. Tällaisessa tilanteessa meidät on siten revitty pois todellisesta Jumalan kokemisesta. Sielu ei saa todellista lepoa, eikä sen jano tule sammutetuksi. Tämä ohjaus, joka annettiin koeteltavaksi ja epäonnistui, koska se ei edustanut Jumalan Kirkon aitoa henkeä, on suuressa määrin vastuussa monien kanssaihmistemme ja erityisesti nuorisomme ateismista ja välinpitämättömyydestä hengellistä elämää kohtaan.

Me vanhemmat, opettajat, papiston jäsenet ja kaikki Kirkon työntekijät, sen sijaan, että opettaisimme uskonnonopetuksessamme, saarnoissamme ja kaikkialla hedelmätöntä ihmisen kehittymistä, ohjatkaamme kristittymme kohti jumaloitumista, mikä edustaa Kirkon aitoa henkeä ja kokemusta. Loppujen lopuksi hyveet, olivatpa ne miten suuria tahansa, eivät muodosta kristillisen elämämme tarkoitusta, vaan ovat keinoja ja tapoja, jotka valmistaivat meitä vastaanottamaan jumaloitumisen, Pyhän Hengen Armon, kuten pyhä Serafim Sarovilainen sattuvasti opettaa.

c) Ihmiskeskeinen humanismi

Autonominen humanismi, sosiofilosofinen järjestelmä, joka on erottautunut Jumalasta, johtaa itsekeskeiseen sivilisaatioon. Se on aikamme ihmisen umpikuja, joka ihmisarvon ja ihmisen vapautuksen nimissä haluaa vieraannuttaa meidät ortodoksisesta uskostamme. Onko ihmisellä kuitenkaan sen suurempaa arvoa kuin jumaloituminen?

Hengellisen ohjauksen merkitys jumaloitumisessa

Hengellinen ohjaus, jota Ortodoksinen kirkko tarjoaa Kirkon pyhissä palveluksissa, patristisessa teologiassa ja luostarielämässä, on ohjausta jumaloitumiseen ja siksi Jumalihmis-keskeistä. Kaiken keskipisteenä on Jumalihminen Kristus.

Suuri ilo astuu elämäämme, kun tulemme tietoisiksi määränpäämme suuruudesta, sekä autuudesta, joka meitä odottaa.

Hengellinen ohjaus sulostuttaa jumaloitumisen odotuksella vastoinkäymisten tuskaa ja jokaista elämän murhetta.

Kun kilvoittelemme päämääränämme jumaloituminen, meidän suhtautumistapamme kanssaihmissiämme kohtaan muuttuu. Näin siis silloin, kun näemme toinen toisemme kokelaina pyrkimässä jumaliksi. Kuinka paljon syvempää ja merkityksellisempää onkaan tällöin myös se hengellinen ohjaus, jonka annamme lapsillemme! Kuinka Jumalaa miellyttävällä tavalla isä ja äiti rakastavat ja kunnioittavat lapsiaan, kun he oivaltavat oman velvollisuutensa ja pyhän tehtävänsä lapsiaan kohtaan – tehtävän auttaa näitä saavuttamaan jumaloituminen, päämäärä, jonka vuoksi nämä ovat Jumalan Armosta tulleet maailmaan! Vastaavasti, kuinka vanhemmat

voivat auttaa, jos he eivät itse ole suuntautuneet kohti jumaloitumisen päämäärää? Sitä vastoin, miten paljon me saammekaan itsekunnioitusta ilman itsekkyyttä ja Jumalan vastaista ylpeyttä, kun tajuaamme, että olemme luotuja tätä suurta päämäärää varten!

Kirkon pyhät isät ja teologit sanovat, että voitamalla ihmiskeskeisen filosofian, itsekkyyttemme ja itserakkautemme me tulemme todellisiksi persooniksi, aidoiksi ihmisiksi. Kohtaamme Jumalan kunnioituksella ja rakkaudella. Myös kanssaihmisemme me kohtaamme suurella kunnioituksella ja aidolla arvonannolla. Emme näe häntä mielihyvän ja riiston välikappaleena, vaan Jumalan kuvana, jonka päämääränä on jumaloituminen.

Niin kauan kuin olemme eristäytyneitä omaan itseemme, omaan egoomme, olemme yksilöitä, mutta emme persoonia. Meistä tulee aitoja persoonia vasta silloin, kun me – yhteistyössä Jumalan Armon kanssa – jumaloitumisen hengellisessä ohjauksessa astumme ulos omasta eristäytyneestä yksilöllisestä olemassaolostamme ja alamme rakastaa; eli uhraamme kaiken yhä suuremmassa määrin Jumalalle ja lähimmäisillemme. Kun siis meidän ”minämme” kohtaa Jumalan ”Sinänä” ja veljemme ”sinänä”, me alamme löytää oman kadonneen itsemme, koska jumaloitumisen kanssakäymisessä, jota varten meidät on luotu, me voimme avautua ja asettua toinen toisemme yhteyteen ja iloita toisistamme aidosti, eikä itsekkäästi.

Tämä on pyhän liturgian henki. Liturgiassa me opimme voittamaan rajoittuneet henkilökohtaiset etumme, joihin paholainen, syntimme ja himomme

meitä johdattavat. Avaudumme uhrautuvaisuuden ja rakkauden yhteydelle Kristuksessa.

Tietoisuus tästä suuresta kutsumuksesta, siis jumaloitumisesta, todella rauhoittaa ja täyttää ihmiset.

Kirkkomme ortodoksinen humanismi perustuu tälle ihmisen suurelle kutsumukselle. Tästä johtuen se kehittää kaikkia ihmisen voimavaroja aina korkeimpaan huippuun asti.

Mikä muu humanismi, miten edistykselliseltä ja vapautta rakastavalta se ikinä näyttääkään, on yhtä vallankumouksellinen kuin Kirkon humanismi, joka kykenee tekemään ihmisestä jumalan? Tällaista suurta humanismia voi todellakin löytää ainoastaan Kirkosta.

Erityisesti meidän päivinämmme monet yrittävät pettää ihmisiä ja etenkin nuorisoa pukeutumalla valehumanismiin, joka ei todellisuudessa johda ihmistä täyttymykseensä, vaan typistää tämän. Siksi juuri nyt on äärimmäisen tärkeää korostaa tätä Kirkon hengellistä ohjausta.

Sellaisen hengellisen ohjaukset seuraukset, joka ei johda jumaloitumiseen

Myykyään nuoret etsivät kokemuksia. Heille ei riitä se materialistinen elämä ja rationalistinen yhteiskunta, jonka me vanhemmat heille tarjoamme. Meidän lapsemme tavoittelevat Jumalan kuviksi luotuina – jumaliksi kutsuttuina – jotakin meidän tarjoamamme materialistisen filosofian rationalististen muotojen ja ateistisen kasvatuksen tuolta puolen. He etsivät kokemuksia todellisesta elämästä, eivätkä ole tyytyväisiä siihen, että vain kuulevat Jumalasta. He kaipaavat kokemusta Hänestä, Hänen Valoan ja Hänen Armoaan. He eivät tiedä näistä kirjoista, eivätkä edes sitä, että Kirkolla on kyky tarjota heille rauha, sekä kokemus siitä, mitä he tavoittelevat. Monet tavoittelevat sitä turhaan, ja moniin muihin halpoihin korvikkeisiin turvautuen etsivät jotakin logiikan tuolta puolen.

Jotkut ohjautuvat itäiseen mystiikkaan, sellaiseen kuin jooga, toiset okkultismiin tai gnostilaisuuteen ja viime aikoina valitettavasti jopa avoimeen satanismiin.

Mitä moralismiin tulee, he eivät enää tunne rajoja. Koska heidät on erotettu ja kastoitu omasta

perustastaan ja tarkoituksestaan – heidän yhdistymisestään pyhän Jumalan kanssa – moraaliset periaatteet tulevat heille täysin merkityksettömiksi.

Tästä syystä sellaiset traagiset tapaukset kuin anarkismi ja terrorismi rehottavat. Monet nuoret ihmiset, jotka syvällä sisimmässään haluavat tyydyttää sisäistä voimaansa – mutta eivät voi, koska eivät ole saaneet jumaloitumiseen suuntautuvaa hengellistä ohjausta – antautuvat kaikenlaiseen kohtuuttomuuteen ja kanssaihmissiinsä kohdistuvaan väkivaltaan.

Nuorison enemmistö, eikä vain se, tuhlaa mielihyvän tavoittelussaan ja lihallisissa nautinnoissaan voimansa ja elämänsä kalliin ajan, jotka Jumala on antanut jumaloitumisen päämäärän saavuttamiseksi. Valitettavasti yhteiskunnan suvaitsevaisuuden takia mielihyvän tavoittelusta ja lihallisista nautinnoista tulee hyvin usein nykyajan idoleja, aikamme ”jumalia”, jotka aiheuttavat suurta vahinkoa nuorten ruumiille ja sieluille.

Toiset, jotka elävät ilman minkäänlaisia ihanteita, tuhlaavat aikansa erilaisissa tarkoituksettomissa, mielenkiinnottomissa ja vahingollisissa harrastuksissa. Toiset taas saavat mielihyvää hurjastellessaan autoillaan pitkin katuja, mikä monasti johtaa tuhoisiin seurauksiin, kuten loukkaantumisiin ja kuolemaan. Vielä jotkut, monien harhapolkujen jälkeen, antautuvat ehdoitta demoniseen riippuvuuteen huumeista, tähän vuosisatamme uuteen ruttoon.

Lopulta monet nuoret, suhteellisen lyhyen epäonnistumisten ja pettymysten täyttämän elämän jälkeen, tietoisesti tai tiedostamattaan, lopettavat turhan etsintänsä aiheuttaman kidutuksen turvautuen

valitettavasti epätoivon äärimmäisimpään muotoon – itsemurhaan.

Eivät kaikki nämä pojat ja tytöt, jotka turvautuvat tällaisiin järjettömiin ja tuhoisiin tekoihin, ole irtolaisia. He ovat nuoria ihmisiä, lapsia – sekä Jumalan että meidän lapsiamme – jotka ovat pettyneitä siihen materialistiseen ja omahyväiseen yhteiskuntaan, jonka me olemme heille luovuttaneet. He eivät ole löytäneet sitä päämäärää, jota varten heidät luotiin, todellista ja ikuista perustaa, jota me emme ole heille antaneet. Niinpä he eivät sitä tunne. He ovat tietämättömiä ihmisen elämän suuresta päämäärästä, jumaloitumisesta. Kun he eivät millään muulla tavalla löydä rauhaa, he turvautuvat niihin epätoivon muotoihin, joihin yllä viitattiin.

Nykyään monet pyhän Kirkkomme paimenet, piispat, papit, hengelliset isät ja maallikkoveljet, joita ohjaa epäitsekäs rakkaus, ovat päivittäin omistautuneet nuorten ihmisten hengelliseen ohjaukseen päämääränä näiden jumaloituminen. Olemme kiitollisia näille paimenille heidän uhrautuvaisuudestaan ja myötävaikuttamisestaan, heidän Jumalan mielen mukaisesta työstään, jonka avulla Jumalan Armossa ne sielut, joiden tähden Kristus kuoli, tulevat pelastetuiksi ja pyhitetyiksi.

Athos-vuori nöyrästi auttaa ja vahvistaa Kirkkoa tässä suuressa kilvoituksessa. Jumalanäidin hellemätarha, joka on erityinen pyhittymisen ja Jumalan rauhan paikka, nauttii jumaloitumisen siunausta ja elää Jumalan yhteydessä. Sillä on kiihkeä ja ilmeinen kokemus Jumalan Armosta, Hänen Valostaan. Tämän vuoksi myös monet kanssaihmisemme, joista valtaosa on nuoria, saavat hen-

gellistä hyötyä ja vahvistusta sekä tulevat Kristuksessa uudestisyntyneiksi Athokselle tehdyn pyhiinvaelluksen välityksellä tai siksi, että heillä on erityinen side Pyhään Vuoreen. Näin he nauttivat Jumalasta omassa elämässään. He alkavat ymmärtää, mitä on ortodoksisuus, kristillinen elämä ja hengellinen kilvoitus, ja minkä ilon ja suuren merkityksen nämä antavat heidän omalle olemassaololleen. Toisin sanoen he saavat maistaa jotakin tästä Jumalan suuresta lahjasta ihmiselle – jumaloitumisesta.

Älköön kukaan meistä Kirkon paimenista, teologeista ja uskonnonopettajista unohtako jumaloitumiseen suuntautuvaa Kirkon hengellistä ohjausta. Sen avulla nuoret – kuten me kaikki muutkin, kaikki nöyrät – saavat mahdollisuuden nauttia Jumalan siunausta ja yhteyttä Hänen kanssaan, kun he Jumalan Armon voimalla kilvoittelevat päivittäin katumuksessa ja pysyvät uskollisina Jumalan pyhille käskyille. Me kaikki saamme mahdollisuuden iloita syvästi nykyisessä elämässämme ja saavuttaa iankaikkinen onni ja autuus.

Kiittäkäämme jatkuvasti pyhää Herraa jumaloitumisen lahjasta, joka on Hänen rakkautensa lahja. Vastatkaamme Hänen rakkauteensa omalla rakkaudellamme. Herra tahtoo ja haluaa meidän jumaloitumistamme. Juuri tämän vuoksi Hän tuli ihmiseksi ja kuoli ristillä – loistaakseen kuin Aurinko aurinkojen joukossa, kuten Jumala jumalien keskelä.

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Jumaloituminen ihmiselämän tarkoituksena	9
Jumalan lihaksitulo – ihmisen jumaloitumisen perusta	13
Jumalansynnyttäjän merkitys ihmisen jumaloitumisessa	18
Kirkko – ihmisen jumaloitumisen paikka	22
Jumaloituminen mahdollistuu Jumalan luomattomien energioiden kautta	27
Jumaloitumisen edellytykset	34
Jumaloitumisen kokemuksia	42
Monien ihmisten epäonnistuminen jumaloitumisessa	48
Hengellisen ohjauksen merkitys jumaloitumisessa	52
Sellaisen hengellisen ohjauksen seuraukset, joka ei johda jumaloitumiseen	55

Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestön julkaisusarjassa ovat aiemmin ilmestyneet:

- Pyhä Apostolienvertainen Pappismarttyyri Kosmas Aitolialainen. Elämä, opetukset, profetiat sekä jumalanpalvelustekstit ja anomuskanoni.
- Pyhän Vuoren Vanhus Paisios: Pyhä Arsenios Kappadokialainen. Elämä ja ihmeet.
- Isä Ioannis Vernezos: Pyhä Johannes Venäläinen. Elämä ja viimeaikaiset ihmeet.

Mikäli joku haluaa tukea Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestön julkaisutoimintaa, hän voi osoittaa lahjoituksensa Veljestön tilille: Nordea Pankki, 104030-320964.

